

"Halbuki, şemsin vahdeti, tecelliyâtının da vahdetini istilzam etmez. Ve keza, delâlet etmek tazammun etmeyi iktizâ etmez. Meselâ, kabarcıktaki güneşin cilvesi güneşin vücuduna delâlet eder, fakat güneşi tazammun edemez, yani içine alamaz.." izah?

"Halbuki şemsin vahdeti, tecelliyatının da vahdetini istilzam etmez."

Aynı güneşin, büyük-küçük her şeye ışık vermesi gibi, aynı İlâhî isim de büyük-küçük her varlıkta tecelli eder. Güneşin bir olması bütün tecellilerinin de aynı olmasını gerektirmediği gibi, İlâhî isimlerin de bütün tecellilerinin aynı olması gerekmez. Rezzak ismini örnek olarak alalım. Bir milyon altı yüz bin tür hayvan olduğu söyleniyor. Bunların tümünü rızıklandıran Allah'tır, ama Rezzak'ın bir olması, rızıkların da bir ve aynı olmasını gerektirmez.

Güneş bütün ışığını bir tek aynaya dökmediği gibi, bir İlâhî isim de bütün tecellilerini bir tek varlıkta göstermez. Aynalar, kabiliyetlerine göre güneşten ışık alırlar.

Bir örnek de İlâhî sıfatlardan verelim. Allah'ın bütün sıfatları gibi kudret sıfatı da sonsuzdur. Her varlık O'nun kudretiyle yaratılır ve her varlığa onun kabiliyetine göre bir kuvvet ve kudret ihsan edilir. Zaten, bu sonsuz sıfat, cennet dahil hiçbir varlıkta tam olarak tecelli etmez, çünkü her varlık sınırlıdır, kudret ise sonsuzdur.

"Ve keza delalet etmek tazammun etmeği iktiza etmez. "Meselâ: Kabarcıktaki güneşin cilvesi güneşin vücuduna delalet eder, fakat güneşi tazammun edemez, yani içine alamaz."

Delalet etmek, delil olmak demektir; tazammun etmek ise içine almak manasına gelir.

Aynı şekilde, her varlık da Allah'ın sonsuz kudretini, ilmini gösterir ve bunlara delalet eder, ama onların hiçbirinde bu sıfatların sonsuzluğu görülmez ve görülemez.

"Ve keza bir şeyi bir şeyle tavsif edenin, o şeyle muttasıf olması

---

lâzım gelmez."

Tavsif etmek; "vasıflandırmak, bir şeyde söz konusu özelliğın bulunduğunu söylemektir. Muttasıf olmak ise o şeyin kendisinin o özelliğe sahip olması manasınadır. Bir sayfaya yazılan makale, yazarının ilmini gösterir, onu bu ilimle vasıflandırır, ama o sayfanın kendisi söz konusu ilimle muttasıf olamaz, yani onlarda ilim yoktur.